

VIZIUNI CONCEPTUALE PRIVIND FENOMENUL MIGRAȚIONIST

CONCEPTUAL VIEWS ON THE MIGRATION PHENOMENON

Victor LEȘAN, doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

REZUMAT

În ultimii ani procesele migraționale au fost stimulate și accelerate în mod simțitor de transformările produse în spațiul post-comunist. În acest context, Republica Moldova prezintă un exemplu de o țară cu o emigrare intensă a populației, determinată de precaritatea situației economice actuale. Datele referitor la numărul migraților de muncă din Republica Moldova atestă o certă stare de spirit, o orientare, care vede în emigrație o soluție a problemei supraviețuirii. Este evident că tendința spre emigrare marchează în mod pronunțat atmosfera social-psihologică a realității din Moldova, precum și din alte spații post-comuniste.

Fundamentarea teoretică și metodologică a studiului migrației a presupus cercetarea mai multor aspecte legate de migrație. Cunoașterea amănunțită a teoriilor migrației, oferă o imagine de ansamblu a evoluției în timp a fenomenului migrației.

Cuvinte-cheie: fenomenul migraționist, migrația, populația, forță de muncă, tipuri de migranți.

SUMMARY

In recent years, migration processes have been significantly stimulated and accelerated by the transformations produced in the post-communist space. In this context, the Republic of Moldova presents an example of a country with an intense emigration of the population, determined by the precariousness of the current economic situation. The data regarding the number of labor migrants from the Republic of Moldova attest to a certain state of mind, an orientation, which sees emigration as a solution to the problem of survival. It is obvious that the tendency towards emigration strongly marks the social-psychological atmosphere of reality in Moldova, as well as in other post-communist areas.

The theoretical and methodological foundation of the study of migration involved the research of several aspects related to migration. Thorough knowledge of migration theories provides an overview of the evolution over time of the migration phenomenon.

Keywords: migration phenomenon, migration, population, labor force, types of migrants.

CZU: 314.7

[https://doi.org/10.52327/1857-4440.2022.2\(22\).06](https://doi.org/10.52327/1857-4440.2022.2(22).06)

Odată cu intensificarea fluxului de migranți a crescut și îngrijorarea majorității statelor în legătură cu problemele create de aceste procese. Organizația Internațională a Muncii confirmă că în prezent nu este cunoscută suficient amploarea acestui fenomen și nu există date statistice

sigure care ar reflecta proporțiile migrației în lume și ar permite evaluarea sa corectă pentru elaborarea unor politici adecvate.

Însă plecând de la faptul că migrația a existat de la începuturile omenirii, este important să analizăm cercetările privind apariția fenomenului migrației, tipurile acestuia fenomen și cauzele extinderii acestuia.

Fenomenul nu a încetat în timp, însă a înregistrat schimbări și a căpătat noi forme. Proce-sele migrației se desfășoară simultan și sunt în creștere în multe țări ale lumii. Unul din rezul-tatele pe termen lung ale acestei evoluții ar putea fi apariția societăților multiculturale, tinzând spre noi concepte ale cetățeniei sau statului național. Cele mai multe dintre țările dezvoltate au devenit societăți diversificate, multietnice, iar cele care nu au ajuns încă la acest nivel s-au orientat decisiv în această direcție (Massey et al., 1993).

Acest fenomen este destul de complex deoarece nu reprezintă doar a mișcare a populației ci implică și diferite aspecte abordate din perspectiva mai multor discipline (sociologică, cultu-rală, antropologică, istorică, psihologică, economică, demografică, geografică, metodologică, religioasă și ideologică, juridică și politică), diversificate datorită scopurilor urmărite de către migranți (muncă, studii, afaceri, familie), care generează viziuni negative (rasism, xenofobie, discriminare, segregare, marginalizare socială, sărăcie și trafic de persoane) și viziuni pozitive (cooperare, dezvoltare prin remitențe, pluralism, diversitate, toleranță, creștere economică și mobilitate).

Interes în creștere pentru migrație, în special pentru migrația internațională, de la începutul anilor 1990 Secolului 20 ascunde faptul că migrația nu este o caracteristică unică a timpului nostru. Mișcările migrației ale populației pot fi observate încă de la începutul istoriei omenirii. Aceasta este fuga de dezastră naturale, condiții climatice nefavorabile, foamete, agresiune teri-torială din partea comunităților ostile și alte forme de strămutare. Legenda biblică despre fuga evreilor și poemul epic al lui Homer despre rătăcirile lui Ulise au intrat atât de mult în conștiința de masă încât spunem „țara promisă” sau „Odiseea” fără să ne gândim prea mult la originea acestor concepte. Principalele religii ale lumii se bazează pe pilde ale diferitelor migrații, inclusiv exilul și mântuirea, rătăcirea și migrația finală pentru a construi noi așezări și a fonda noi religii. Deci, în urmă cu mai bine de 3 mii de ani, coloniștii greci, trecând Bosforul, au fonda orașe-stat în Marea Mediterană; romanii acordau drepturi speciale cetățenilor; arabii au realizat o extindere extraordinară a teritoriilor lor prin cucerire și comerț cu sclavi etc.

Migrațiile în masă (transportul sclavilor capturați sau colonizările pe scară largă) au fost, de asemenea, o caracteristică a lumii antice.

Pentru cercetătorii din domeniul migrației a devenit tot mai clar că acest fenomen trebuie privit ca un element normal și structural al societății omenești de-a lungul istoriei. Dintre studiile străine, una dintre primele abordări tipologice ale formelor istorice ale migrației a fost propusă de sociologul Werner Sombart, care a trasat legăturile dintre migranți și dezvoltarea „spiritului capitalist”. El vede rolul străinilor ca pe o presiune asupra dezvoltării popoarelor indigene. În același timp, W. Sombart distinge tipuri de relocare unice și în masă. Un singur tip de relocare este schimbarea reședinței de către entitățile comerciale la propria discreție. Astfel de migranți s-au mutat într-o anumită țară (localitate) în legătură cu necesitatea extinderii întreprinderii lor (sau a familiei lor). Mutându-se în locuri noi și dotându-și acolo vatra, burghe-zul străin își organizează întreprinderea, folosind cele mai progresiste forme de management economic, dezvoltând „spiritul capitalist”.

În ultimii ani migrația a devenit o trăsătură integrală a societății moderne. Sute de mii,

milioane de oameni de diferite vârste, afilieri rasiale, religioase și etno-culturale, pregătire profesională și educațională sunt implicați în diferite forme de migrații globale moderne. Prin urmare, problema integrării lor în societatea gazdă, toleranța relațiilor dintre migranții și populația locală capătă o uriașă semnificație politică, practică și socio-culturală. Pentru azi cu probleme migrația și integrarea migranților se confruntă într-o oarecare măsură de aproape toate țările planetei, inclusiv România și Republica Moldova.

Teoriile clasice ale migrației au fost abordate de mercantilism, școala clasică și marxism. Mercantilismul (secolele XVI - XVIII) se baza pe ideea că o țară era cu atât mai bogată și prosperă cu cât acumula mai multe metale prețioase. Această politică naționalistă favoriza exporturile, defavoriza importurile și stimula emigrarea către colonii, iar mâna de lucru trebuia să fie ieftină și abundentă. Nicholas Barbon (1640 - 1698) a criticat mercantilismul și a afirmat că importul înseamnă de fapt cumpărarea de mână de lucru externă, iar exportul vânzarea de mână de lucru internă. Spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, apar noi teorii economice cu caracter mai liberal, concentrate pe avantajele comerțului (Barbon, 1690).

Adam Smith (1723-1790), considerat ca fiind părintele economiei politice și fondatorul școlii clasice, a propus ideea că piața liberă și schimbul liber sunt elementele fundamentale pentru dezvoltarea economică și utilizarea eficientă a resurselor, prin urmare, a cercetat migrația și a recomandat desființarea barierelor dintre state, deplasarea populației și a capitalului (Smith, 1785). Marxismul, curent propus de către Karl Marx (1818-1883), afirma că migrația este caracterizată prin mișcarea și dezvoltarea populației, iar emigrarea spre colonii putea diminua crizele de supraproducție (Marx, 1867, p. 152).

Ernst Georg Ravenstein (1834-1913), geograf de origine germană, considerat părintele teoriilor migrației, a fost apreciat ca fiind primul teoretician al migrației, deoarece a enunțat primele legi ale migrației. El a subliniat pentru prima dată faptul că migrația a fost determinată de procesul „push-pull” (împingere-atracție), generată de condiții nefavorabile (legi opresive, impozitare mare, climat instabil, mediul social neconvențional, comerțul cu sclavi, transportul) și continuă să producă curente de migrație, deoarece condițiile avantajoase îi atrag pe oameni dintr-o regiune în alta.

Creșterea migrației a fost determinată de mai mulți factori: dezvoltarea producției și comerțului, dar și datorită dezvoltării tehnologiei și căilor de comunicație (aeriene, feroviare) care leagă întreaga lume (migranțul poate parcurge un drum lung într-un timp scurt), acest lucru favorizând mișcările migratorii, motivul principal al migrației fiind îmbunătățirea condițiilor de viață. De asemenea, în majoritatea zonelor urbane s-au dezvoltat cartiere și urbanizații în zonele periferice, prin urmare, prețul fiind mai mic, a fost ocupat îndeosebi de noii veniți (migranți).

Majoritatea cercetătorilor au urmat ideile lui Ravenstein, iar teoriile predominante din știința contemporană sunt de fapt variații ale teoriilor sale. Cauza principală a migrației a fost reprezentată de oportunitățile economice din exterior pe care le percep locuitorii unor teritorii mai puțin performante economic, caracterizate prin constrângeri politice, religioase sau de altă natură.

În mod firesc, problematica migrației populației ca fenomen demografic devine un subiect al cercetării teoretice pluridimensionale și multidisciplinare, investigat cu un interes din ce în ce mai mare în vederea identificării și implementării unor soluții practice eficiente de exercitare a funcției conducerii societății contemporane de coordonare și direcționare, precum și de restabilire a controlului acesteia asupra proceselor migraționiste, care în condițiile unei ampli-

ficări a acestor fenomene intensifică și sporesc potențialul lor de destabilizare atât microsocioală a comunităților locale și grupurilor de persoane, cât și macrosocioală a sistemului civilizației umane contemporane în ansamblu [4, p. 95].

Spre exemplu, în același context, politologii Victor Moraru și Valeriu Moșneaga, cercetând diversele aspecte și implicații ale proceselor migraționale, utilizând inclusiv astfel de metode precum comparația datelor statistice, au ajuns la următoarea concluzie: ”Astfel, migrația se constituie astăzi, se pare, într-una din cele mai ostentative provocări cu care se confruntă societatea contemporană, iar ponderea acestui fenomen în viața de fiecare zi și pentru o perspectivă.

În culegerea „Efectele migrației”, autorii acesteia s-au oprit asupra unei teme nedezbătute până acum în practica de specialitate din România: modul în care tinerii dintr-o astfel de comunitate percep migrația și sunt influențați de către aceasta în alegerile pe care le fac. Autorii au căutat să exploreze o fațetă nouă a vieții sociale în legătură cu migrația: viitorul tinerilor dintr-o localitate rurală de unde se pleacă masiv în străinătate. Cum văd tinerii migrația? Care sunt dorințele și aspirațiile lor? Ce planuri au în viață? Plecând de la ideea că migrația reprezintă un fapt social total ce structurează viețile tuturor indivizilor din comunitatea de origine, interesul autorilor s-a axat pe schimbările petrecute cu tinerii în urma apariției migrației. Pentru aceasta, Romelia Călin și Radu Gabriel Umbreș au operaționalizat conceptul de capital uman al tinerilor, ce include două dimensiuni: proiecțiile despre viitor ale tinerilor, și ceea ce fac ei concret pentru a și le îndeplini. O altă componentă a studiului a urmărit modul în care migranții investesc în copii și dacă nu cumva aceste investiții sunt blocate de efecte perverse ale migrației: refuzul copiilor, vrăjiți de mirajul străinătății de a accepta această investiție. Eventualele diferențe între copiii din familiile de migranți și cei din familiile de non-migranți au fost de asemenea investigate.

În „Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești”, Remus Gabriel Anghel și Istvan Horvath consideră că migrația este unul dintre procesele sociale care influențează profund societatea românească actuală; totuși, din bibliografia de specialitate lipsesc încă lucrările științifice care să redea complexitatea acestui fenomen. Volumul reunește studii semnate de sociologi români și străini cunoscuți, ce îmbină aspectele teoretice cu analiza de caz. Rezultatul este o imagine complexă, în care migrația românească devine subiect de reflecție alături de teme centrale astăzi în științele sociale: globalizarea, transnaționalismul, schimbările impuse de dezvoltarea comunicațiilor și transportului etc. Recontextualizarea discuțiilor despre migrație și centrarea pe teme de importanță sociologică și politică oferă astfel o perspectivă mai largă, utilă pentru înțelegerea adecvată a migrației contemporane. La fel, autorii abordează în lucrarea lor probleme precum:

Exercițiul dificil al liberei circulații; Migrațiile dezeterogenizării etnice în „Noua Europă”; Cât de specifice sunt migrațiile germanilor din România?; De la incluziune națională la excludere economică; Aspecte ale culturii migrației în România; Politici de migrație și strategii ale migranților transnaționali între România și Spania; Români în străinătate și efectele culturale ale migrației forței de muncă din România.

În contextul cercetărilor conceptuale sub aspect politico-economic, precum și definitivarea unor noțiuni de bază ca: emigrant, străin, refugiat sau politică migrațională, putem evidenția lucrarea realizată de Floricel Octavian. În lucrarea sa „Migrația și criminalitatea” autorul optează pentru conceptul că fenomenul economicodemografic al migrației internaționale a populației din cadrul economiei mondiale, ca rezultat al acțiunii legilor economice în general

și al legilor populației în special, este același pentru toate țările sau grupurile de populație care migrează dintr-o zonă a lumii în alta sau dintr-o țară în alta, în diferite perioade de timp, doar caracteristicile și formele de manifestare se schimbă, evoluează și cunosc diverse tendințe odată cu evoluția economiei mondiale în general, în mod deosebit a diferitelor zone și țări în funcție de condițiile concrete, economice și sociale, precum și de natura orânduirii lor. Spre deosebire de migrațiile anterioare, „permanente” care au avut loc din Europa în SUA în secolul al XIX-lea sau de „coloniști” (care s-au dus în Australia sau în alte zone ale lumii), muncitorul recrutat temporar migrează, știind că se întoarce în țara sa de origine după o anumită perioadă de timp. El nu este încurajat să-și aducă membrii familiei, care nu muncesc, pentru a locui în țara în care a emigrat. Potrivit autorului, această trăsătură caracteristică ultimelor decenii a dat o nouă dimensiune implicațiilor economice și socialpolitice ale migrației internaționale a forței de muncă pentru țările de origine.

A. Vishnevsky atrage atenția asupra importanței luării în considerare a capacității de migrație a țării. În același timp, subliniază importanța fluxurilor culturale străine în masă care schimbă status quo-ul social și de stat existent: „Există limite ale capacității de migrație a oricărui țări asociate cu oportunități limitate de adaptare socială în țările care primesc imigranți purtători ai altor tradiții culturale, stereotipuri etc. Atâta timp cât numărul acestor imigranți este mic, aceștia asimilează rapid localul mediul cultural, se dizolvă în el și nu există probleme serioase de interacțiune interculturală.

Când absolutul și relativul numărul imigranților devine semnificativ și, cel mai important, crește rapid și formează mai mult sau mai puțin compact enclavele socio-culturale, procesele de asimilare încetinesc și apare tensiunea interculturală, care este intensificată de inegalitatea economică și socială existentă în mod obiectiv a populației locale și străine” (Populația Rusiei 2002. Al zecelea raport demografic anual. - Moscova, KDU, 2004, p. 209).

În ultimele decenii au fost realizate mai multe anchete cu privire la migrația românilor și integrarea lor în spațiul de sosire; în 2007 (Metro Media Transilvania) ancheta viza condițiile sociale de muncă și de viață ale românilor din Italia (coord. Dâncu); în 2008 (C.U.R.S. București) asupra românilor din Spania și Italia (coord. Abraham); în 2010 (Fundatia Italiană Caritas) despre românii din Italia; în 2011 (Fundatia Soros) în legătură cu un segment din forța de muncă românească (personalul medical) care a devenit interesantă pentru piața din Occident (coord. Alexe).

Răspândirea geografică a migraților români nu este uniformă, ci s-a concentrat în anumite zone, conducând la formarea unor „enclave demografice” (persoane care au aceeași țară de origine și care s-au concentrat într-o zonă geografică specifică din țara de destinație), astfel: Negrești Oaș - Paris (Diminescu, 1998); Târgoviște - Castellón (Potot, 2000; Viruela, 2002; Bucur, 2011); Dobrotești - Madrid (Șerban și Grigoraș, 2001); Vulturii - Roma (Vlase, 2006); Marginea - Torino (Cingolani, 2009); Alba - Alcalá de Henares (Sandu, 2009); Borș - Milan (Anghel, 2015); Timișoara - Nürnberg (Anghel, 2015); Bistrița - Roquetas (Șuiu, 2017).

A fost scris un număr special despre migrația românilor („Romania and its migrations, Twenty years after the collapse of Communism”) într-o revistă din Elveția („Revue d'études comparatives Est-Ouest”), în care au fost tratate: tendințele și schimbările proceselor de migrație (Nedelcu, 2010a), solidaritate în migrația românească din Franța (Salvan, 2010b), migrații români online (Nedelcu, 2010b).

De asemenea, a fost studiată migrația românilor calificați (Nedelcu, 2003; 2004a; 2004b; 2008a; 2009; Popa, 2014; Luceș, 2016b), dinamica diasporei românești datorată noilor tehnologii (Nedelcu, 2006), comunicarea cu cei rămași în țară (Nedelcu, 2008b).

Dumitru Sandu este autorul mai multor studii sociologice despre migrația românilor (Sandu, 1994; 2005a; 2005b; 2006a; 2006b). Autorul ajunge la o „teorie a fluxurilor de migrație internă” – prima încercare de acest gen în literatura română – autorul afirmând că printre procesele de mare amploare pe care le-a cunoscut România în anii socialismului, se înscrie și migrația internă. Autorul analizează fenomenul migrației din perspectiva modelelor de gândire, de acțiune și de afirmare, dar și a efectelor asupra celor rămași sau întorși acasă.

Cercetările autorului au drept scop să sublinieze necesitatea implementării unor politici de migrație în România. De asemenea, se concentrează asupra dimensiunii comportamentale a transnaționalismului migrant, prin construirea unui indice de «orientare spre acasă», prin trimiterea de remitențe, comunicarea cu cei rămași în țară și exprimarea intenției de a se întoarce în țară (Sandu, 2010; 2016a). Alte abordări se referă la reîntoarcerea migranților români (Sandu, 2014a), povești ale migranților (Sandu, 2014b), câmpuri transnaționale (Sandu, 2014c) și migrația tinerilor (Sandu, 2016b; 2017).

Au fost studiate rețelele migranților (Șerban, 2007; Șerban și Voicu, 2010), iar cercetarea impactului publicului diasporic (Beciu, 2011) abordează aspecte privind reconfigurarea spațiului public și instituțional din România. Institutul pentru Studiul Muncii (IZA) din Bonn (Andrén și Roman, 2014), a analizat în ce măsură aderarea României la UE în 2007 a adăugat noi caracteristici fenomenului migrației românești, însă concluzia este că nu a schimbat, în general, caracteristicile anterioare ale migrației românești, una dintre caracteristicile cheie ale migrației românești fiind noul val al mobilității forței de muncă de intelectuali.

Politologii Victor Moraru și Valeriu Moșneaga, cercetând diversele aspecte și implicații ale proceselor migraționale, utilizând inclusiv astfel de metode precum comparația datelor statistice, au ajuns la următoarea concluzie: „Astfel, migrația se constituie astăzi, se pare, într-una din cele mai ostentative provocări cu care se confruntă societatea contemporană, iar ponderea acestui fenomen în viața de fiecare zi și pentru o perspectivă previzibilă generează, pe de o parte, o legitimă îngrijorare, pe de altă parte, determină necesitatea supunerii acestui fenomen unei examinări atente. Datele statistice denotă faptul că migrația reprezintă un fenomen de dimensiune mondială, cu evidente implicații politice, sociale și economice”. Cercetătorii susnumiți confirmă caracterul global al problemei migrației în condițiile contemporane, precum și impactul important nu doar în sfera socială, dar și în domeniul adoptării și implementării deciziilor economico-politice. În contextul corelației strânse cu alte probleme globale, fenomenul intensificării proceselor migraționale se prezintă a fi unul foarte original, pe motiv că poate fi atât o cauză importantă generatoare a unui șir de aspecte și efecte critice ce pot provoca crize în diverse domenii ale vieții sociale, cât și un rezultat al escaladării și degenerării problemelor globale, care prin efecte violente și distrugătoare, însoțite de panică, provoacă populația la schimbarea locului de trai, migrarea către alte locuri, retragerea din fața pericolelor iminente, din teamă pentru integritatea și bunăstarea proprie, cât și din necesitatea asigurării securității personale și de grup.

Așadar, abordarea sociologică a tipologiei tipurilor de migrație în continuă schimbare constă în luarea în considerare a particularităților comportamentului uman, care este limitat și determinat de procesul de structurare, în cadrul căruia gradul de libertate de alegere este întotdeauna limitat, și individual. autonomia este întotdeauna interconectată cu posibilitățile structurilor care sunt ele însele determinate de forțele sociale.

Valoarea oricărei tipologiei legate de migrare depinde de scopul utilizării ulterioare a acesteia sau de modul de analiză așteptat. Pentru cei care studiază migrația din punctul de vedere

al unei evaluări cantitative a diferitelor tipuri de fluxuri migraționale (demografi, statisticieni etc.), abordările tipologice de mai sus pot fi acceptabile, dar din punctul de vedere al teoriei sociologice a migrației, utilizarea lor este dificil, deoarece, în opinia noastră, , nu sunt în măsură să depășească nivelul pur descriptiv de analiză și nu au o valoare predictivă suficientă.

Migrațiile sunt foarte străvechi, fiind prezente și diferite, după formă și conținut, în toate timpurile istorice, sub influența evenimentelor naturale, politice, economice și sociale.

În decursul timpului, de unul singur sau în colectiv, voluntar sau forțați de diferite împrejurări, oamenii au migrat și și-au schimbat rezidența. Clima, relieful inaccesibil, dezastrele naturale, solurile aride, sărăcia, foametea, asupririle, persecuțiile, epidemiile, restricțiile demografice, războaiele, etc., au fost și rămân cauzele principale ale migrației. La nivel mondial, migrația a afectat securitatea popoarelor cotropite, a contribuit la descoperirea noilor teritorii, la apariția și dezvoltarea statelor, amestecul popoarelor, menținând și impulsționând existența umană.

Migrația primitivă (tribală), cel mai vechi tip de migrație umană, datorată neputinței indivizilor de a suporta factorii naturali sau presiunea unui inamic mai puternic. În migrațiile primitive străvechi, populația migra împreună cu tot tribul.

Migrația forțată, de colonizare a popoarelor. Migrația popoarelor în epoca feudalismului renascent, este reprezentată de marile descoperiri geografice, inițiate de portughezi, care inițial, au purtat un caracter voluntar, libere, de pionierat, în scop de cercetare, de cunoaștere a ținuturilor descoperite. Migrațiile libere, de pionierat sunt reprezentate prin mișcări migratorii neînsemnate de oameni, grupuri aventurieri, de pionierat, călători, devianți, care migrează liber, din propria dorință, sub nici o presiune sau forță politică care să „împingă” populația la emigrare. Nu există nici migrații tradiționale bazate pe o comunicare intensivă între regiunile de origine și de destinație. Marile descoperiri au dus acțiuni de exploatare economică, de colonizare a popoarelor din ținuturile descoperite. Migrația în masă, voluntară, a fost provocată de migrația în lanț (de colonizările teritoriale).

Migrația transoceanică a forței de muncă. La numai zece ani de la călătoria lui Columb, negrii sclavi erau în număr de 4 mln. oameni. Comerțul cu sclavii negri a depopulat mule regiuni ale Africii. Circa 20 mln. De negri au fost deportați pe plantațiile de tutun, zahar, cafea din Brazilia, regiunea Caraibe și în celelalte țări din America de Sud, și în S.U.A. Numărul sclavilor era mai mare de 60 mln. de oameni, dacă luăm în seamă, că pentru a prinde un negru erau omorâți alți patru negri, precum și pierderile necalculate survenite în timpul călătoriilor.

Cele mai stringente forme de migrații forțate sau induse sunt deportările și traficul de scalvi. Statul care deține puterea asupra populației o deportează (o strămută) forțat din locul domiciliat. Deportările au fost făcute de majoritatea guvernărilor coloniste, pentru a scăpa de opoziție politică, de criminali, sau de alte persoane considerate indezirabile. În anii 1788-1867, în Australia, guvernul britanic, au strămutat 15.000 de aborigeni de pe locurile în care locuiau și i-au condamnat. Migrație forțată – se poate realiza prin unele evenimente naturale (calamități naturale), politice (lipsa democrației, prezența unor regimuri dictatoriale), economice (crize economice, șomaj), social – culturală (intoleranța etnică, religioasă etc.).

Anii 1801-1900, reprezintă migrațiile internaționale și transoceanice pentru muncă, a popoarelor în epoca modernă. În anii 1825 – 1940, Marea Britanie, în scopul dezvoltării economice în coloniile sale, a promovat politici de încurajare a migrațiunii. Emigrația britanică a totalizat 21 de mln. de persoane. În Australia, colonie a Angliei, britanicii delegau coloniști liberi și transportau condamnați. Când piața muncii a fost suprasaturată de forța de muncă,

britanicii au introdus politici restrictive, împiedicând migrația asiatică, prin cunoașterea obligatorie a unei limbi europene, de către migranți, la alegerea ofițerului responsabil de imigrare.

Descoperirea minelor de aur din California a făcut ca milioane de europeni să ia drumul Americii. În America de Sud, statele care și-au câștigat independența dispuneau de un teritoriu vast dar o populație puțină și au realizat că pentru a pune în valoare resursele economice au nevoie de oameni. Ei au atras europenii promițându-le pământ gratuit, privilegiile, scutiri de impozite. Pentru oameni care în Europa vremii erau recent eliberați din iobăgie și din relații feudale, mirajul de a primi pământ în Pampas, mai ales în Argentina și în Brazilia, a fost foarte important. Ca rezultat, s-a declanșat migrația în lanț, ca efect a scrisorilor, relatărilor comunicate de către migranții reveniți din călătorii acasă (în timpul de față, migrația în lanț poate fi provocată de către rețelele de socializare).

Migrația internațională contemporană, înainte de Primul Război Mondial (1900-1914). Migrațiile la începutul epocii contemporane, înainte de Primul Război Mondial, constituie perioada nereglementată a marilor migrații, în masă a popoarelor. Migrația transoceanică din Europa spre Oceania, America de Nord și de Sud, anual înregistrând 800.000 de emigranți (2.000.000, în anul 1910). 40-60 de milioane de emigranți anglo-saxoni, italieni, ucraineni, polonezi, cehi, japonezi, chinezi, muncitorii necalificați, lipsiți de mijloace materiale de existență, au migrat între anii 1800-1900, contribuind la maturizarea capitalismului de Vest și la apariția sistemului Atlantic.

Emigrația germană (1820-1914), a cuprins circa 6,5 milioane de migranți (țărani din zone cu agricultură slabă, meșteșugarii ruinați). În perioada premergătoare Primului Război Mondial, libera circulație a migranților devine o normă acceptată. Anii 1871-1914 - Migrația internațională transoceanică: a europenilor în America. 36 mil. europeni au părăsit Europa, dintre care aprox. 30 mil. definitiv). Migrația internațională europeană: Franța, prima țară europeană care acceptă imigrația în masă, dinspre țările vecine (Germania, Elveția, Spania, Italia), fiind urmată de Elveția, Germania, Marea Britanie, Belgia și Luxemburg. Rusia: 5-6 mil. ruși au trecut munții Ural, instalându-se cu traiul în spațiul transsiberian.

Migrația internațională contemporană. Migrațiile de tip primitiv sunt specifice și pentru secolele XX- XXI, caracterizate printr-o creștere masivă a volumului de emigranți, majoritatea cărora sunt refugiați din țara lor de origine, în care au loc lupte armate sau calamități naturale foarte puternice sau sunt provocate de lipsa mijloacelor economice de supraviețuire.

În practica lumii moderne, există mai multe modele de integrare a cetățenilor străini în viața publică și politică a statului:

- modelul imperial, caracteristic majorității imperiilor multinaționale (britanic, austro-ungar, otoman), în inclusiv pentru Uniunea Sovietică (Rusia). Ea pornește de la postulatul ideologic că există un grup etnic dominant care formează un stat, în raport cu care toate celelalte grupuri etnice ocupă o poziție subordonată.

- modelul etnic (german), conform căruia cetățenia se bazează în primul rând pe rudenie („Dreptul sângelui”), precum și asupra comunității lingvistice, culturale și religioase. Sub acest model, comunitățile etnice străine sunt văzute ca nesupuse asimilării, iar politica dusă nu are ca scop transformarea lor în cetățeni ai țării.

- modelul republican (francez), conform căruia ideea aderării la contractul social („dreptul solului”) stă la baza acordării cetățeniei. În acest caz, toate formele sunt numite identificare etnică sunt împinse din sfera publică în sfera privată, iar scopul politicii este aculturarea și apoi asimilarea fiecărui imigrant prin școală și altele instituții publice. Practica arată că acest

proces nu este unic simplu și nedureros atât pentru societate în ansamblu, cât și pentru indivizi individuali, inclusiv sănătatea lor mintală.

- modelul multicultural (anglo-saxon), care se bazează privind recunoașterea faptului că toate grupurile din societate au drepturi civile egale de a-și păstra identitatea și identitatea culturală. Aceste drepturi pot fi consacrate în actele legislative ale statului. Exemple de țări în care s-a dezvoltat model de integrare multiculturală, sunt Australia, Canada, Suedia. Acest model a avut un impact major asupra politicii integrarea imigranților în Țările de Jos, SUA, Marea Britanie (din 1983) și în alte țări.

În ultimii ani procesele migraționale au fost stimulate și accelerate în mod simțitor de transformările produse în spațiul post-comunist. În acest context, Republica Moldova prezintă un exemplu de o țară cu o emigrare intensă a populației, determinată de precaritatea situației economice actuale. Datele referitor la numărul migraților de muncă din Republica Moldova atestă o certă stare de spirit, o orientare, care vede în emigrație o soluție a problemei supraviețuirii. Este evident că tendința spre emigrare marchează în mod pronunțat atmosfera social-psihologică a realității din Moldova, precum și din alte spații post-comuniste.

Fundamentarea teoretică și metodologică a studiului migrației a presupus cercetarea mai multor aspecte legate de migrație. Cunoașterea amănunțită a teoriilor migrației, oferă o imagine de ansamblu a evoluției în timp a fenomenului migrației.

Definirea termenilor și clasificarea tipurilor de migrați și migrație arată cât de complexă este studierea acestor concepte. Această cercetare a demonstrat faptul că migrația este un domeniu interdisciplinar, deoarece este abordată din mai multe puncte de vedere, în numeroase domenii ale cercetării sociale.

Urmare a studierii lucrărilor cercetătorilor nu se consideră neapărat că migrația ar avea un prestigiu mai înalt decât stabilitatea spațială, ci, mai degrabă, ea devine alternativa preferată datorită diferenței de venit care poate fi câștigată în străinătate și din cauza naturii precare a muncii pe plan intern. Migrația funcționează drept pattern nenormativ care îi poate ajuta pe cei care optează pentru ea să acopere distanța dintre așteptările sociale privitoare la un loc de muncă stabil, despre care se presupune că marchează atingerea statusului de adult și posibilitățile destul de restrânse pe care le au la dispoziție persoanele din mediul rural pentru a obține astfel de poziții ancorate formal în piața internă a forței de muncă. Prin urmare, în cazul de față, migrația tinerilor nu îndeplinește funcția culturală majoră a dovedirii unor abilități caracteristice adulților (adică funcția sa potențială ca rit de trecere) și nici nu este traiectoria preferată către atingerea satisfacției materiale. Migrația constituie mai curând un context nedeterminat în care incertitudinile unei tranziții prelungite către statusul de adult pot fi negociate. Tinerii din mediul rural continuă să migreze nu doar pentru că au experiența migrației cohortelor anterioare de adulți, ci și fiindcă au la dispoziție, pentru a deveni adulți, un spectru destul de limitat de traiectorii acceptabile care, poate, continuă să se îngusteze.

Bibliografie

1. Anghel, Remus Gabriel, Horváth, István. Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești. [Sociology of Migration. Romanian Case Studies and Theories]. Iași: Editura Polirom, 2009.
2. Anuarul statistic al României. [Statistical Yearbook of Romania]. București, Institutul Național de Statistică, 2006-2018.

3. Smochină Andrei, *Istoria Universală a Statului și Dreptului*, Casa Editorial-Poligrafică Bons Offices, Chișinău, 2006, 552 p. (p. 16).
4. Bantuș Igor, Bantuș Mariana, *Istoria Statului și dreptului Republicii Moldova*, Chișinău, 2001, pag. 35.
5. Burian Cristina, *Fenomenul migrației și statul juridic al strinului în dreptul internațional public*, Inst. De Istorie, Stat și Drept al AȘM, USEM, Asociația de Drept Intern din Rep. Moldova—Chișinău, CEP USM, 2010, 192 p. (p. 37).
6. Cernea Emil, Molcuț Emil, *Istoria Statului și Dreptului Românesc*, Edit Press Mihaela S.R.L., București, 1999, p. 217. Vlăsceanu Lazăr (coord.) ș.a., *Sociologie*, Iași: Polirom, 2011, pag. 800.
7. Cămărășan, Vasile-Adrian. *Migrație și politici europene*. [Migration and European Policies]. Cluj-Napoca: CA Publishing, 2013.
8. Dăianu, D., ed. *Balance of payments financing in Romania. The role of remittances*. București: Romanian Center for Economic Policies, 2002.
9. Ehrenreich, Barbara, Russell Hochschild, Arlie. *Global Woman: Nannies, Maids, and Sex Workers in the New Economy*. New York: Henry Holt and Company, 2004.
10. Constantin SOLOMON, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Academia de Administrare Publică „Administrația publică din Republica Moldova în contextul proceselor migraționale”.
11. Прудников М. Н., *История государства и права зарубежных стран*, Второе издание, переработанное и дополненное, Издательства Юнити-Дана, Москва, 2004, 366 с. (11 с.).
12. Costică Voicu, *Istoria statului și dreptului românesc: curs universitar*, Editura Szlvi, București, 2011, p. 9.
13. <http://aap.gov.md/sites/default/files/17.5.19.pdf>